

[Transcript] Dagens Eko / DNA-beslutet som kunde löst tygaffärsmordet i tid

Hallå, det här är nyhetspaddan Dagens Eko. Nu börjar vi.
Helena, du har dykt ner i ett av Sveriges mest kända olösam ordfall.
Varför ville du göra det?
Av den inklusive anledningen att jag ville se hade det här kunnat lösas tidigare-
och inte få det faktiskt ganska fruktansvärda slut som hela historien fick.
Det här är Dagens Eko med Robin Olin i dag om DNA-beslutet-
som kunde löst tygaffärsmordet i tid.
Göteborg, torsdagen 13 oktober 2005.
Klockan är runt 6 tiden och 36-åriga Marie Johansson håller på att stänga för dagen-
i tygbutiken där hon jobbar.
Men då händer något.
Morrnen efter hittas Marie död.
På golvet är det fullt av blod och inte bara hennes blod-
också från en annan kvinna som polisen misstänker har dödat henne.
Men det som hade kunnat bli en enkel DNA-spårning leder ingenstans.
Åren går och fallet klaras aldrig upp.
Och när polisen till slut får en DNA-träff i januari 2023-
så har preskriptionstiden förmodet gått ut.
Och många röster höjs nu för att preskriptionstiderna i Sverige bör förlängas.
Men nu kan P4 Göteborg visa att det kanske hade gått att lösa det här fallet på ett annat sätt.
Ja, herregud.
När det framfördes så har man verkligen önskat att man kunde dö tillbaka till det.
Gäst är Helena Jönsson, reporter på P4 Göteborg.
Helena, du har alltså stött på en intressant sak i det här uppmärksamma fallet.
Men vi ska komma till det.
Vi tar det från början. Vad är det som hände där i Göteborg i oktober 2005?
Om du kan ta oss med till brottsplatsen, har du varit där?
Jag har varit där. Det är en frisör idag.
Och jag ser med min ögon hur det såg ut då, 2005.
På de gamla bilderna från 2005 är skyltfönstret stort.
Det har en röd ram runt omkring sig och namnet på den här tygbutiken är ingen som kan missa det.
Stuvskällaren.
Det är lite fint.
Det är en butik. Man ser att det händer mycket in i butiken, men man ser inte in för att det är så
mycket grejer i skyltfönstret.
Det jag har läst mig till i polisens förundersökningar är att Marie Johansson håller på att stänga
butikens.
Marie Johansson är känd för att vara väldigt ordentlig och sina kollegor.
Hon är sömska.
Butiken tömts på folk, men det finns en kvinna kvar.
En kund då? Ja, en kund.
Vad som händer känner jag inte.
Det jag vet är att polisen kommer till platsen.
Det de ser är att det är väldigt mycket blod.

Senare kommer de förstå att de här hårtussarna de hittar på olika platser.
Det är hårtussar från hon som har dödat Marie.
Och i blodet så finns det skospår.
Det är en person som har gått med klackskor runt om i butiken.
Polisen skriver väldigt tydligt i förundersökningen hur de här spåren mattas av.
De kan följa hur hon som har dödat Marie går runt.
Det de vet är att det är en kvinna, men vem är hon? Det vet de inte.
Om jag förstår det rätt är polisens teori här att den sista kunden som är kvar i butiken, en kvinna, har hamnat i någon slags bråkt med Marie.
För det är hårtussar överallt.
Sen har det resulterat i Marie stöd.
Det man vet är att de 7 000 kronorna kassan är borta.
Polisen skriver så här till och med mynten är ihopplockade.
Det låter som att du har haft svårt att släppa det här.
Ja, man vill ju veta.
Hur kan det vara så svårt att hitta en person när det finns så himla stark bevisning?
Och då är det just de här DNA-spåren.
Och såna här DNA-spåren har man redan börjat jobba med i 2005.
Absolut. Det första rättsfallet i Sverige som avgördes med hjälp av just DNA kom redan 1989.
Men 2006 bestämde sig polisen för att vi inte bara kan ha DNA-hjul som helst, utan vi ska ha framförallt tre olika register.
DNA-registret, utredningsregistret och spårregistret.
Vad händer då med blodet som hittas runt omkring Marie?
Det hamnar i det registret som heter spårregistret.
Det betyder att här lägger det DNA från misstänkta förövare, misstänkta gärningsmän och kvinnor och kanske någon gång i framtiden får vi träff.
I något annat fall som vi kan knyta till det här.
Och det hamnade ju där även fast en mordet skedde innan själva spårregistret upprättades.
Men då låter det ju som att de behöver bara använda det här DNA-som de har hittat i tygbutiken.
Jag körade emot de här registren och hittade då den misstänkta.
Absolut, och det är polisens förhoppning.
De tänker att tidsnogs kommer det här att lösa sig.
När de har varit med tidningar och radio och TV-ser är det precis det de har sett.
Visst, vi behöver lite mer tips, men de förstår ju att det är DNA-som kommer fälla den här personen som har dödat Marie.
Men det blir det inte så?
Nej, det blir det inte så.
Ja, man kanske trodde ju i början att det skulle vara enkelt att lösa detta.
Men det har tagit lång tid och vi har ju arbetat väldigt systematiskt.
Och Topsat, en stor mängd kvinnor.
Jag tror vi är uppe nu i 650 kvinnor som vi har Topsat.
Okej, så den här polisutredningen har ju verkligen kört fast.
Man kommer ingen vart.

Vad händer sen?

Det som händer i slutet av november förra året.

Det är en liten familj som står vid självskandningskassarna på IKEA.

Kvinnan står framme och skannar vara, efter vara, efter vara, efter vara.

Hon går ut utanför IKEAs skjutdörrar.

Och då kommer några väktare upprevid henne och ställer frågan.

Har du verkligen betalat för allting som det har på din vagn?

Hon säger till dem. Jag var jättstressad och jag blev verkligen om ursäkt.

Det kanske inte gick in, det blippades inte in.

Får jag betala? Nu frågar hon.

Jag visste det i IKEA-personalen.

Nu kan jag komma in.

Här, hon ger rätt för sig.

Går ut till bilen igen, packar ihop sig och åker iväg.

Det var allt.

Det var allt.

Men man tar ändå det här hela vägen.

Så att hon polisan mäls för bedrägeri.

Det händer alltså i slutet av förra året.

Den trettioonde januari år så håller åklagare

Alexander Malmgren en typ av kurs för en massa poliser

och andra på hissingens i Göteborg.

Och hans syfte är att jag måste få folk att toppsa mer.

Och tänka på det här att man får toppsa personer som är skäligen misstänkta för brott där fängelse finns på straffskalan.

Och varför håller den här åklagaren såna här utbildningar för poliser?

Han vill att fler poliser och även åklagare ska få upp det här i sitt medvetande.

Han förklarar för mig att vi har massa fall i Sverige som inte är lösta.

Men vi kommer lösa dem bara vi börjar toppsa.

Och bland åhörarna så sitter en polis som ställer sig upp

och går fram till Alexander Malmgren och ställer en mycket viktig fråga.

Han kom fram till mig och sa att den här IKEA-ärendet

skulle ha in en person som skulle ta del av handlingar

och det saknades toppssning sen tidigare på den här personen.

Och hans ordinarie gruppchefen var inte på plats den dagen.

Så då fick jag hoppa in och bara klicka igenom det här vid slutet.

Så det här är mer ett utbildningstillfälle

och en polis tar upp det här som ett exempel för att förstå

ska jag till och med ett sådant här fall toppsa?

Precis. Polisen går ifrån den här kursutbildningen, träffar kvinnan

och ber om att få toppsa och hon säger ja, inga problem.

Och jag läser i polisförhörarna att hon har ingenting emot att lämna sitt saliv på sådana här liten toppssning.

Så han toppsar den och tar tre minuter sen skickas det iväg.

Timmar efter så kommer svaret från nationellt föränsiskt centrum i Sverige. Vi har fått en träff. Polisen har fått en DNA-träff eftermordet på Marie Johansson i Göteborg 2005. Hur söker gärning i botten? Det är Marie Smöder. Det har ju varit, huvudhypotesen i utredningen att de här DNA-spåren är gärningspersonen och den hypotesen har vi ju allt jämnt. Men då Helena låter är ju som att fallet får ett enorm genombrott här. Absolut. De har ju fått det som polisen har väntat på i alla dessa år och Marie Johanssons mamma och pappa och syskon. De åker dit för att göra husrannsakan hemma hos den här kvinnan men så kommer ett samtal 1350 till de som är på platsen. Man fick order om att avbryta vilket gjordes. Någon husrannsakan utfördes inte. Kvinnan som matchade en nat var bara 17 år vid tillfället vilket betyder att fallet av allt att ömma kommer att preskiberas. Kamaråklagare Ulrika Åberg förklarar för TT att trots att mor inte har en preskriptionsstid så finns det en specialregel för unga personer. Då är det så att Ulrika Åberg som är före undersökningsledare och åklagare i det här fallet har fått svart på vitt att kvinnan är 17 år när Marie Johansson dödades. Hon kan inte ställa sin förrättare. Det spelar ingen roll om man ändrar från mord eller dråp eller grovmisshandel med dödlig utgång. Då är det intressant en formulering som åklagaren ändå säger i sitt pressmeddelande. Hon går ut med det här formellt i slutet av mars. Efter en genomgång av utredningen kan jag konstatera att det finns inte något som ger stöd för att det finns andra gärningspersoner involverade i händelsen utöver den kvinna som avsatt i en avspår och fingraravtryck på brottsplatsen. Brottet är preskriberat och därför läggs före undersökningen ner. Så det åklagaren menar här är att vi har hittat den misstänkta. Men eftersom den personen inte längre kan höras eller iställas inför rätta så finns det ingen anledning att fortsätta leta. Exakt så och det hon också säger är att det kan inte finnas någon annan. Vi måste landa i det här. Det får gå några dagar. Luften går ur lite säger Ulrika Åberg. Och vad säger Maris familjföräldrar som du sa som har väntat så länge på och får någon slags svar på vad som har hänt i den här stättet när det här sker? Hej. Hej Helena. Hej Liv. Tack för att jag fick komma hit. Jag träffar dem i sin villa vid en sjö i Västsverige. De har precis varit på en större bygdvara hand eller handlat en duschkabin hem. När de har packat in paketet i huset så sätter de sig ner vid mig. Hej Kristina. Nej du är ingen fara. Hej Helena.

Det enda svaret de får från polisen åklagare
vem det nu är ni som ringer dem
är att fallet är nedlagt på grund av att hon som har gjort det var 17 år när mordet byggs.
Ulissa har ju med kall duschö.
Det går ju liksom att lufta nu redan.
Och vad tänker du om det där med preskriptionstidande?
Såklart att den borde försvinna.
Där pannade dom så tog de veckan att...
Preskriptionstidande nu? Ja, tog veckan.
Eller intrarumdommar. Nej.
Vad du dummast gör.
Det mord de gör aldrig också.
Så väckte det från umdommar.
Alltså man mordade en så...
Varför man ska ju inte ta ett liv?
Men jag tänker ju, Helena, just det här med preskriptionstiden
är ju det som det blir en debatt om här under våren.
Men om jag förstått det rätt så fastnar du för ett helt annat spår.
Mitt spår, och som är väldigt nära besläktat
hela frågan om preskriptionstiderna är ju...
Hade hon inte kunnat topsas tidigare?
Hösten 2018 grips en kvinna misstänkt för misshandel av normalgraden.
Hon kallas in på förhör med sin försvarsadvokat i Göteborg.
Men ärendet läggs ner.
Åklagaren skriver i sitt beslutat citat.
Det finns inte längre anledning och fullfölja för undersökningen.
Ytterligare utredning kan inte antas förändra bevisläget på ett avgörande sätt.
Helena, det här låter kanske inte som nån jättedramatisk händelse.
Mer ett rutinärende för polisen.
Men du fått fram.
Det är att kvinnan som misstänks för misshandel...
Det är samma kvinna som man grev på Ikea.
Alltså samma kvinna som polisen letat efter alla de här åren-
för mordet på Marie i tygbutiken i Göteborg.
Varför är det relevant att hon misstänktes för misshandel 2018?
För att hon hade kunnat toppsas-
när hon kommer in på förhöret med polisen.
När jag också ser årtalet som det här hände förstår jag-
hade hon toppsats då, hade hon blivit en del av förundersökningen-
och förundersökningen hade inte lagt ner eftersom det var inom preskriptionstiden.
Och där började min jakt på svar. Vad är det som har hänt?
Hur går du till väga för att ta reda på det?
Jag ringer först till den åklagare som fattade beslut om Ikea ärendet.
Alexander Malmgren.

Om represseringen är misshandel ska det toppsas.
Det spelar ingen roll en gammal eller ung man är utan det ska fattas alla beslut på rutin.
Om det inte görs finns det risken att bara missa den.
Jag börjar fråga om delges misstänke och hur allvarligt var misshandeln.
Han bara skakar på huvudet sig. Det spelar ingen roll.
Hon är misstänkt för ett brott. Fängelse finns på straffskalan då ska hon toppsas.
Johanna Björkman som är advokat och DNA-expert säger också att regeln som finns i Sverige är tydlig.
Jag hade den här kvinnan DNA-topsats 2018- och så skulle det också ske i en inledning.
Så hade man mesters att andriket sett en överensbämning som matchs mellan hennes profil med det spåret som låg i spåret i istället.
Då hade det inte varit peskades.
Då hade man kunnat bedriva en förundersökning om inte vält på henne provat i domstol.
Och andra sidan, när jag pratar med poliser i det här fallet så är de ändå rätt vana vid att det här händer att åklagare att det inte alltid toppsas, för det är åklagarna som beslutar om topsningen, men det är polisen som utför det.
Och Dennis Martinsson, han är forskare här vid Stockholms universitet och han säger att det finns flera anledningar till varför åklagare inte alltid fattar de här besluten om att folk ska toppsas.
Det står i lagtexten att det ska vara fråga om ett brott som någon är skäl eller misstänkt för, där fängelse kan följa.
Och där kanske man har i de här två fallen gjort olika bedömningar från förundersökningsledaren sida.
Som lagtexten ser ut nu så blir det en viss bedömningsfråga, kan man säga.
Men det är ju då uppfattar jag ändå lite oklart vad som faktiskt gäller här.
Alltså om man vill förstå om de har klanta till det om det var en miss att den här kvinnan inte toppsades eller inte.
Jag får ju väldigt snabbt lära mig att en åklagare är en syverän person.
Det är som en myndighet i sig i själva förundersökningen.
Och de besluten som hon fattar kan ingen annan åklagare liksom kritisera.
Och jag har ju skrivit till henne tre gånger medfrågan.
Varför toppsar runt det? Och hon säger, jag minns inte det för länge sen.
Och jag säger, snälla, gå tillbaks till handlingen och titta.
Du kanske hade lagen och riktlinjerna på din sida.
Hennes svarig, jag kan inte gå tillbaks så långt i tiden.
Och det här är som det är.
Så om vi utgår ifrån den här tanken du har haft att det kanske hade gått att lösa ett av de mest uppmärksammade olöstamorden i Sverige tidigare.

Men det har inte skett. Vems fel är det då?
Och det är den fråga jag försöker få svar på.
Jag går till högsta hänslet helt enkelt. Jag ringer till Petra Lund.
Hon är riksåklagare i Sverige. Det är hon som ska föra talan-
för hur åklagare arbetar, gör hon sitt jobb, vet om vad de ska göra.
Då kommer jag i kontakt med Eva Jonsson. Hon är viceöveråklagare-
på utvecklingscentrum.
Det är svårt för mig att uttala mig varför det inte blev någon ristetopsning.
Det enda jag kan konstatera är att våra riktlinjer säger ju att-
vi ska ju överväga toppsning i alla ärenden.
Är man misstänkt för ett brott som misshandel-
så kan ju fängelse följa på det och då ska man ju enligt de riktlinjer-
vi har toppsa.
En gång per år väljer åklagarminderheten i Sverige-
att titta på vissa områden där de kan bli bättre.
Jag ställer frågan, kan det här vara nånting som ni faktiskt måste titta på?
Då säger hon, ja, det här kanske är en fråga vi borde titta på till hösten.
Och det är det här vi är då.
Och föräldrarna av som du träffat.
Vad säger de om det här?
När jag träffar dem, den där soliga dagen vid deras köksbord.
Hennes mamma säger till mig att det här var inte bra.
Nej, men det är klart att jag misshandlade borde de. Vi är verkligen tätt om toppsning.
Alla kan göra fyra.
Jo, men det ska ju inte gå ut över andra människor.
En sån människa som har en sån gedigen och stor utbildning-
som har tätt många år ska inte göra en sån tabbe.
Väldigt konstigt.
Ja, det är ju jättesyn det här att inte...
Det skedde.
Du menar att du har en väldigt duktig formalister som har rotat fram det här?
Det ska ju ha en rosa.
När jag ber Marie-Johanssons mamma gå upp och visa mig ett plagg som Marie sydde-
eftersom var så duktig på sy.
Så öppna hon en garderob, det hänger en väggbonadabrevid som Marie har gjort-
som hon höll på att sy när hon dog.
Ja, det är två små flickor, eller man ska säga dockor.
Innan hänger tvätt och den andra tittar på blommor.
Gjorde i grönt och i lite ljusade bärs.
Hon berättar för mig som att det är världens vardagligaste grej att jag sydde klarten.
Jag var inte riktigt färdig så att jag sydde på de här gröna banden.
Och så har jag gjort detta runt om.
På den här väggbonaden har han lagt till en liten fyrkant där det står Marie-Johansson 2005.
Hon öppnar garderobstören och tar ut en jacka, men hon tar också av sig trean som är stickad.

[Transcript] Dagens Eko / DNA-beslutet som kunde löst tygaffärsmordet i tid

Den här har Marie sitt tid stickat.

Hon lever liksom vidare där hemma i huset genom kläderna hon har sytt.

Och oavsett vad den här diskussionen landar i när åklagare ska besluta om toppssning eller inte.

Vem som gjort rätt eller fel i just det här fallet eller inte.

Så det vi vet med all säkerhet är att mordet på Marie-Betiken kommer aldrig att lösas.

Det kommer aldrig att få en fällande dom.

Tack, Helena.

Och det var allt från Dagens Eko. Vi hörs igen i morgon.

Programledare var Robin Olin, gäst Helena Jönsson och producerade jordekal Kadhammar.

Mela oss gärna på Dagens Eko, att Sverigesradio.se.